

RESOVIA SACRA

STUDIA TEOLOGICZNO-FILOZOFICZNE
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ
ROK 24 (2017)

NUMER JUBILEUSZOWY
Z OKAZJI 25-LECIA
DIECEZJI RZESZOWSKIEJ

Rzeszów 2017

KS. MARIAN HOFMAN

KOŚCIÓŁ W ŻURAWICY, JEGO POŚWIĘCENIE, WEZWANIE ORAZ ZWIĄZANY Z TYM ODPUST

Z istnieniem i funkcjonowaniem parafii nierozzerwanie złączony jest kościół parafialny, który stanowi centrum życia religijnego wiernych. Każda świątynia parafialna powinna być poświęcona oraz otrzymać tytuł patrona, z którym łączy się święto tytułu – odpust parafialny.

Dlatego w niniejszym artykule zostaną najpierw wyjaśnione ogólne kwestie związane z tytułem kościoła, jego poświęceniem i odpustem parafialnym, a następnie te same zagadnienia zostaną zaprezentowane w odniesieniu do kościoła parafialnego w Żurawicy.

Zwyczaj nadawania kościołowi tytułu ma swój początek już w starożytności chrześcijańskiej. W Kościele pierwszych wieków chrześcijanie na wspólną modlitwę gromadzili się najczęściej w domach prywatnych, w których sprawowana była Eucharystia. Ponieważ w Rzymie takich domów było bardzo dużo, dlatego dla odróżnienia ich, zaczęto je określać imieniem właściciela. Na początku zwyczaj nadawania miejscom kultu tytułu miało charakter praktyczny i służyło

KS. DR MARIAN HOFMAN, kapłan archidiecezji przemyskiej, dr nauk prawnych w dyscyplinie prawo kanoniczne, sędzia w Sądzie Metropolitalnym w Przemyślu, proboszcz parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy, dziekan dekanatu Żurawica. Kontakt: marian.hofman@wp.pl

odróżnieniu jednego domu modlitwy od drugiego¹. W średniowieczu zaczęto nadawać tytuł tego świętego, który cieszył się szczególnym kultem w tej okolicy². Miało to charakter nie tylko praktyczny ale i teologiczny.

Kwestia tytułu kościoła była ważna nie tylko w dawnych czasach. Także obecnie ma on swoje znaczenie, dlatego Kościół obejmuje tę dziedzinę działalnością legislacyjną³. W obowiązującym Kodeksie Prawa Kanonicznego⁴ promulgowanym przez papieża Jana Pawła II, poświęcony temu zagadnieniu jest kanon 1218, który mówi „Każdy kościół powinien mieć swój tytuł, który nie może być zmieniany po dokonaniu poświęcenia kościoła”. W komentarzu do tego kanonu można przeczytać, że „Wezwaniem kościoła może być Trójca Przenajświętsza, Osoby Boskie, tajemnice lub tytuły Chrystusa przyjęte w liturgii, tytuły Najświętszej Maryi Panny ujęte w liturgii, święci aniołowie oraz święci zapisani w Martyrologium Rzymskim lub w jego dodatku. Błogosławiony nie może zostać patronem kościoła, dopóki nie zostanie wpisany do zatwierdzonego lokalnego kalendarza liturgicznego”⁵. Komentarz ów wyjaśnia również, że patron powinien być jeden z wyjątkiem Trójcy Przenajświętszej oraz świętych, których imiona występują w kalendarzu zawsze razem⁶. Tytuł kościoła z reguły powinien być wybrany już w monnecie położenia kamienia węgielnego i później, tj. podczas obrzędu poświęcenia lub pobłogosławienia kościoła potwierdzony. Po poświęceniu kościoła tytuł nie może być zmieniony, chyba że za zgodą Stolicy Świętej⁷. Nie dotyczy to sytuacji gdy kościół jest tylko pobłogosławiony. W takim przypadku zmiany można dokonać na mocy specjalnego zezwolenia biskupa diecezjalnego⁸.

1. J. Bakalarz, *Miejsca i czasy święte*, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. 3, ks. III: *Nauczycielskie zadanie Kościoła*, ks. IV: *Uświęcające zadanie Kościoła*, Lublin 1986, s. 391.
2. P. Malecha, *Tytuł kościoła w świetle norm prawa kanonicznego*; Z. Kobus, *Ekonomia Bożego działania*, „Niedziela”, Edycja Zielonogórsko-Gorzowska, nr 44/2003.
3. J. Gręźlikowski, *Co oznacza tytuł kościoła?*, „Niedziela”, Edycja Włocławska, nr 39/2002.
4. *Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Pallottinum 1984.
5. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Komentarz, red. P. Majer, Kraków 2011, s. 907.
6. Tamże; Por. Gręźlikowski, dz. cyt. Należy jednak zaznaczyć, że przed obowiązywaniem obecnego Kodeksu Prawa Kanonicznego, mogło być kilka tytułów, bądź zaraz od początku, bądź później przez dodanie nowego tytułu, np. przy odbudowie kościoła, przy konsekracji przedtem tylko poświęconego, za indultem Stolicy Świętej. Jeśli było kilka tytułów, to wszystkie były równorzędne i cieszyły się tymi samymi prawami. Zob. F. Bączkiewicz, *Prawo Kanoniczne*, t. 2, Opole 1958, s. 354.
7. Bakalarz, dz. cyt. s. 391.
8. Malecha, dz. cyt.

Jak było zaznaczone wyżej, z budową nowego kościoła, któremu będzie nadany tytuł patrona, wiąże się później albo jego poświęcenie⁹, albo pobłogosławienie¹⁰.

Na powyższy temat wypowiada się Kodeks Prawa Kanonicznego w kanonie 1217 §1, w którym stwierdza, że „Po należytym zakończeniu budowy należy nowy kościół możliwie najszybciej poświęcić lub pobłogosławić, z zachowaniem przepisów świętej liturgii”. Komentarz do tego kanonu stwierdza, że „kościół są przeznaczone do kultu poprzez poświęcenie. Istnieją jednak okoliczności, które według przepisów liturgicznych nie pozwalają na poświęcenie kościoła (jeśli nie ma ołtarza, który mógłby zostać poświęcony wraz z kościołem lub gdy chodzi o kościół prowizoryczny), należy wówczas go pobłogosławić”¹¹. Gdy zostaną spełnione wymogi prawno-liturgiczne, kościół, który został tylko pobłogosławiony, później może być również poświęcony. Poświęcenie jest bardziej uroczystą formą, która na stałe przeznaczają kościół do kultu Bożego. Jak dokonać obu obrzędów wskazuje Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów¹².

Zgodnie z normami Stolicy Apostolskiej, z tytułem kościoła związane jest święto tytułu kościoła – potocznie odpust.

Współczesna nauka Kościoła o odpustach jest zawarta w Konstytucji Apostolskiej *Indulgentiarum doctrina*¹³, którą papież Paweł VI promulgował 1 stycznia 1967 roku. Dopełnienie jej wykładni zawarte jest w *Enchiridion Indulgentiarum*, promulgowanym Dekretem Penitencjarii Apostolskiej z 29 czerwca 1968 roku. Czwarte wydanie *Enchiridion Indulgentiarum*, promulgowane Dekretem Penitencjarii Apostolskiej z 16 lipca 1999 roku, zawiera cztery nadania ogólne i 33 szczegółowe, odpowiednio usystematyzowane, nie zmienia zasad regulujących dyscyplinę odpustów, poprzestając na dostosowaniu niektórych przepisów do najnowszych dokumentów Kościoła¹⁴.

-
9. Poświęcenie jest uroczystym i publicznym obrzędem, z którego wynikają skutki prawne w postaci przeznaczenia miejsca na cele kultu w sposób stały i wyłączny. Obrzęd ten stosuje się tylko do miejsc mających doniosłe znaczenie w życiu Kościoła partykularnego. Zob. M. Saj, *Poświęcenie i błogosławienie miejsc świętych*, *Prawo Kanoniczne* 55 (2013) nr 2, s. 91.
 10. Pobłogosławienie jest formą poświęcenia kościoła mniej uroczystą i niejako zastępczą. Dawniej stosowano ją często z racji stawianych przez prawo warunków ograniczających stosowanie dedykacji. Obecnie, po zdecydowanym zredukowaniu tych warunków, benedykcja staje się wyraźnie nadzwyczajną formą przeznaczenia kościoła do kultu Bożego. Zob. Saj, dz. cyt., s. 95.
 11. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Komentarz, red. P. Majer, dz. cyt., s. 906.
 12. *Ceremoniarz liturgicznej posługi biskupów*, Katowice 2013, s. 257–290.
 13. Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne (za okres: styczeń 1963 – czerwiec 1967 r.)*, Warszawa 1969, z. 2, s. 3–41.
 14. *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Komentarz pod red. Majer, dz. cyt., s. 741.

Nauka o odpustach wyrażona jest również w normach prawnych zawartych w Kodeksie Prawa Kanonicznego w kanonach 992 do 997. Można ją też poznać, sięgając po Katechizm Kościoła Katolickiego¹⁵, który wyjaśnia ją w numerach od 1471 do 1479.

Według powyższej nauki, odpust jest darowaniem kary doczesnej za grzechy odpuszczone już co do winy. Aby go otrzymać, wierny musi być odpowiednio dysponowany i spełnić określone warunki. Odpust może być cząstkowy albo zupełny¹⁶.

Omawiając kwestię odpustu związanego z tytułem kościoła, należy zatrzymać się na numerze 15 Konstytucji Apostolskiej *Indulgentiarum doctrina*¹⁷. Stwierdza on, że za nawiedzenie kościoła parafialnego można zyskać odpust zupełny dwa razy w roku; w święto tytułu i 2 sierpnia, kiedy przypada odpust Porcjunkuli, ewentualnie w inny bardziej dogodny dzień określony przez ordynariusza¹⁸.

Tytuł kościoła żurawickiego na przestrzeni historii

Obecna parafia pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Żurawicy została utworzona 30 lipca 1406 roku. Wraz z powołaniem do istnienia parafii uposażony został kościół parafialny, który był pod wezwaniem św. Mateusza oraz św. Katarzyny¹⁹. Najstarszy znany opis parafii Żurawica, sporządzony przez ks. Fryderyka Alembeka w 1662 roku, wskazuje, że do tego czasu w Żurawicy były trzy świątynie. Pierwsza, która powstała przed 1406 rokiem z fundacji Dobiesława i Piotra ze Sprowy. Po niej został zbudowany drugi kościół, dzięki hojności albo panów ze Sprowy, albo Kościeleckich; jego dzieje zakończyły się przed rokiem 1580. Trzeci kościół został zbudowany nakładem Sebastiana Lubomirskiego około roku 1580. Wszystkie trzy kościoły nosiły tytuł św. Mateusza i św. Katarzyny²⁰. Potwierdzają to także dyplomy odpustowe nadane kościołowi żurawickiemu przez papieża Leona XII w dniu 13 listopada 1827

15. Katechizm Kościoła Katolickiego, Pallottinum 1994.

16. Kodeks Prawa Kanonicznego, dz. cyt., kan. 992 Katechizm Kościoła Katolickiego, dz. cyt., nr 1471.

17. Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina*, dz. cyt., s. 38.

18. M. Pastuszko, *Sakrament pokuty i pojednania*, Kielce 1999, s. 599.

19. *Zbiór dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, cz. V, Wrocław 1970, nr 1196, s.59.

20. Ks. Fryderyk Alembek, Status Ecclesiae Parochialis Zoravicensis in anno Domini presentis 1662, *Dzieje Żurawicy – Studia i materiały*, t. 2, Żurawica 2013, s. 71. Za Alembekiem powtarza to również wizytacja bpa Sierakowskiego. Zob. *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744, Dzieje Żurawicy – Studia i materiały*, t. 3, Żurawica 2014, s. 50.

roku²¹ i papieża Piusa IX w dniu 19 sierpnia 1851 roku²². O tym, że trzeci kościół żurawicki, nosił taki tytuł, można przekonać się również na podstawie schematyzmów diecezjalnych, wydawanych w diecezji przemyskiej w XIX wieku; te, które ukazały się po połowie wieku, w opisie parafii zawierają również tytuł kościoła; przy parafii Żurawica wymienia albo samą św. Katarzynę²³, albo św. Katarzynę i św. Mateusza²⁴.

Należy jednak zaznaczyć, że najnowszy kościół, czwarty z kolei, który został zbudowany w 1889 roku otrzymał nowy tytuł. Schematyzm diecezjalny na rok 1891, a zawierający aktualne dane z grudnia 1890, stwierdza, że wcześniejszy kościół nosił tytuł św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, ale nowemu kościołowi, który został pobłogosławiony 24 grudnia 1889 roku, nadano nowy tytuł Niepokalanego Poczęcia NMP, św. Józefa Oblubieńca oraz św. Mateusza Ewangelisty²⁵. Ten tytuł potwierdza również Dyplom odpustowy nadany mu przez papieża Leona XIII²⁶. W konsekwencji potwierdzono to także, kiedy dokonano aktu konsekracji – czyli poświęcenia, który miał miejsce 13 maja 1905 roku²⁷. Taki tytuł kościół żurawicki nosił do reformy liturgicznej, którą przeprowadził Sobór Watykański II. Po reformie tytuł kościoła został ograniczony do Niepokalanego Poczęcia NMP. Na zasadzie tradycji zachowano również tytuł św. Józefa Oblubieńca NMP.

Poświęcenie żurawickich świątyń parafialnych

Na temat poświęcenia dwóch pierwszych kościołów, które były w Żurawicy, nic nie wiadomo. Pierwszą wzmiankę, która dotyczy pobłogosławienia trzeciego kościoła, można znaleźć u wspomnianego już wcześniej ks. Fryderyka Alembeka, który, opisując kościół żurawicki w 1662 roku, stwierdza, że: „w tym kościele odprawiano nabożeństwa na podstawie zezwolenia, dopóki nie został

21. Leon XII, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

22. Pius IX, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

23. Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1859, Przemysł 1859, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1860, Jasło 1860, s. 19.

24. Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1855, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1862, Jasło 1861, s. 19; Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1866, Jasło 1865, s. 33.

25. Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1891, Przemysł 1890, s. 56–57.

26. Leon XIII, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

27. Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1906, Przemysł 1905, s. 53–54.

przeze mnie poświęcony (pobłogosławiony)²⁸ na podstawie pełnomocnictwa synodalnego udzielonego przez świętej pamięci, Jaśnie Przewielebnego Pana Piotra Gembickiego, biskupa naszego przemyskiego, kanclerza wielkiego koronnego. Dokonałem tego poświęcenia 20 kwietnia roku Pańskiego 1641²⁹. Kolejna wzmianka na ten temat zawarta jest w wizytacji biskupa Sierakowskiego, który pisze tak: „(kościół) Nosi wezwanie świętych Mateusza Apostoła oraz Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, ale do tej pory nie został konsekrowany (poświęcony), a jedynie został poświęcony (pobłogosławiony), z zachowaniem formy nakazanej w Rytuale Rzymskim, przez wielce znakomitego Fryderyka Alembeka, doktora Świętej Teologii, ówczesnego generalnego wizytatora diecezji przemyskiej, na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa...³⁰. Wydaje się, że ten kościół do końca swego funkcjonowania nie był poświęcony³¹.

Obecnie użytkowana świątynia po wybudowaniu została pobłogosławiona w dniu 24 grudnia 1889 roku³². Tym razem jednak parafianie żurawiccy za dbali, aby świątynia była także poświęcona. Dokonał tego 13 maja 1905 roku³³ biskup Józef Sebastian Pelczar. Wydarzenie opisuje Kronika Diecezji Przemyskiej w następujących słowach „Nazajutrz miała się odbyć konsekracja nowego kościoła. W tym celu urządzono na cmentarzu kaplicę, do której z kościoła Przenajświętszy Sakrament przeniesiono. Tu po procesji żałobnej ks. biskup razem z kapłanami odmówił jutrznię przy św. Relikwiach męczenników, po skończeniu której udał się na plebanię. Lud stosownie do przepisu rubryk całą noc przy świętych szczątkach czuwał już to się modląc, już to pieśni pobożne śpiewając. W sobotę z rana o godz. 8-iej rozpoczął się obrzęd poświęcenia kościoła. Trwał 3 godziny, poczem sumę odśpiewał ks. Zegleń, proboszcz z Tuligłówna. Po sumie wypowiedział arcybiskup kazanie, w którym wytłumaczył

28. W tym miejscu wypada zaznaczyć, że przed reformą liturgiczną Soboru Watykańskiego II używano terminu konsekracja na poświęcenie także rzeczy, natomiast po tej reformie słowo „konsekracja” zarezerwowano m. in. na konsekrację biskupa, dziewic, wdów czy Eucharystii. Stąd dawny termin „konsekracja kościoła” oznacza tyle co dzisiejsze „poświęcenie”, a dawny termin „poświęcenie kościoła”, dzisiaj jest zastąpione terminem „pobłogosławieniem kościoła”.

29. Alembek, dz. cyt., s. 72.

30. *Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744*, dz. cyt., s. 50.

31. *Wizytacja dekanatu przemyskiego zamiejskiego dokonana przez ks. Biskupa Józefa Sebastiana Pelczara*, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 1095, R. V, z. 7 i 8, s. 254; Jeszcze prawo kodeksowe z 1917 roku stwierdzało, że kościoły zbudowane z drzewa, żelaza lub innego metalu można tylko poświęcić; nie wolno ich konsekrować (kan. 1165 §4). Zob. Bączkiewicz, dz. cyt., s. 352.

32. *Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1891*, Przemysł 1890, s. 56–57.

33. *Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1906*, Przemysł 1905, s. 53–54.

wiernym znaczenie odprawionych obrzędów i zachęcił ich do dalszej ofiarności dla kościoła”³⁴.

Dyplomy odpustowe nadane kościołowi żurawickiemu i obecnie obchodzony odpust

W Archiwum Parafii Żurawica znajdują się trzy Dyplomy odpustowe. Najstarszy wydany przez papieża Leona XII w dniu 13 listopada 1827 roku. Zgodnie z tym dokumentem wszyscy wierni, którzy spełnią wskazane warunki, mogą zyskać „odpust zupełny za nawiedzenie kościoła w święta św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, w pierwszą niedzielę października, oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, każdego roku w czasie od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca tych dni, i pomodlą się tam do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła Świętego w jeden z wymienionych dni. Odpust ten obowiązuje jedynie na okres dziesięciu lat”³⁵. Na dzień dzisiejszy jest to dokument wyłącznie historyczny, ponieważ odpust w nim udzielony był na określony czas – dziesięciu lat.

Drugi Dyplom odpustowy został wydany przez papieża Piusa IX w dniu 19 sierpnia 1851 roku. Dokument ten stwierdza, że „wierni, którzy spełnią określone warunki zyskają odpust zupełny kiedy nawiedzą pobożnie kościół parafialny w wiosce zwanej Żurawica w diecezji przemyskiej pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w dzień świętego patrona, jak też w dzień św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca tych dni w każdym roku i tam w jeden z wymienionych dni pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła świętego. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwnie. Ważne na czasy obecne i przyszłe”³⁶. Pomimo, że przywilej odpustowy udzielony przez papieża Piusa IX nie miał określonego czasu, to także ma wartość tylko historyczną. Wybudowanie nowej świątyni i zmienienie tytułu kościoła, spowodowało, że stał się on nieaktualny.

Ostatni, trzeci Dyplom odpustowy został wydany po zbudowaniu nowej świątyni (do czego papież wyraźnie nawiązuje) przez Leona XIII w dniu 28 stycznia 1890 roku. Ojciec Święty pisze w nim: „Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz, powodowani nabożną miłością, wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wyspowiadają się i przystąpią do

34. *Wizytacja dekanatu przemyskiego zamiejskiego dokonana przez ks. Biskupa Józefa Sebastiana Pelczara*, dz. cyt., s. 254.

35. Leon XIII, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

36. Pius IX, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

Komunii świętej, i którzy pobożnie nawiedzą wymieniony kościół w święta św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty od pierwszych nieszporów aż do zachodu słońca, jak też w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących, i tam, w jeden z wymienionych dni, pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji, nawrócenie grzeszników i wywyższenie Kościoła Świętego udzielamy miłosiernie w Bogu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów. Odpust ten może być także dowolnie ofiarowany za dusze wiernych, którzy odeszli z tego świata i są u Pana. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwnie. Ważne na czasy obecne i przyszłe³⁷.

Dokument ten, pomimo, że został wydany ponad sto lat temu, zachowuje ciągle swoją aktualność, chociaż nie w całej rozciągłości. Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina* w numerze 15 stwierdza, jak to wyżej było zaznaczone, iż w kościele parafialnym, z racji jego nawiedzenia, można zyskać odpust dwa razy w roku. Dlatego biorąc pod uwagę tę normę, oraz praktykę, która wytworzyła się po reformie liturgicznej Soboru Watykańskiego II, należy przyjąć, że na podstawie tego przywileju odpustowego w parafii Żurawica można uzyskać odpust zupełny za nawiedzenie kościoła, z zachowaniem innych warunków, z racji uroczystości Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących oraz w uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP od pierwszych nieszporów aż do zachodu słońca. Wynika to z faktu, że tytułem kościoła jest Niepokalane Poczęcie NMP – stąd możliwość pierwszego odpustu. Odpust w dniu poświęconym św. Józefowi można zyskać z racji przeniesienia go z Porcjunkuli³⁸.

Jak więc można się przekonać, historia niesie ze sobą bogatą treść związaną z budynkiem świątyni, która służyła wiernym do modlitwy, z poświęceniami istniejących obiektów sakralnych, jak również z tytułem kościoła żurawickiego i możliwością uzyskania z tej racji odpustu.

37. Leon XIII, Dyplom odpustowy, Archiwum Parafii Żurawica.

38. Norma papieża Pawła VI zawarta w Konstytucji Apostolskiej *Indulgentiarum doctrina* mówi o możliwości przesunięcia odpustu Porcjunkuli z dnia 2 sierpnia na inny bardziej dogodny dzień określony przez Ordynariusza. Zob. *Posoborowe prawodawstwo kościelne (za okres: styczeń 1963 – czerwiec 1967 r.)*, Warszawa 1969, z. 2, s. 38. Nie znalazłem stosownego dokumentu wydanego przez ordynariusza przemyskiego, który potwierdzałby to przeniesienie, ale skoro od czasów zmiany przepisów w tym względzie obowiązujących, obchodzono w Żurawicy odpust mu czci św. Józefa, to należy przyjąć, że przynajmniej była ogólnodiecezjalna zgoda na takie przeniesienie.

Dyplomy odpustowe. Transkrypcja z oryginału i tłumaczenie Piotr Kuta

<p>[I] Leo PP XII Universis Christifidelibus praesentas litteras inspecturis Salutem et Apostolicam Benedictionem. Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem caelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti omnibus utriusque sexus christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communionem refectis qui Ecclesiam Parochialem sub invocatione S. Mathaei Apostoli et Evangelistae in pago Żurawica Premisliensis Dioecesis in ejusdem S. Mathaei Apostoli et Evangelistae Dominica prima mensis Octobris, ac S. Catharinae Virginis et Martyris festis diebus a primis vespere usque ad occasum solis dierum hujusmodi singulis annis devote visitaverint, et ibi pro christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praefatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Praesentibus ad decennium tantum valituris. Volumus autem ut si alias christifidelibus in quocumque alio anni die dictam Ecclesiam visitant[ibus] aliqua alia indulgentia perpetuo vel ad tempus tempus nondum elapsum duratura concessa fuerit, vel si pro impetratione, praesentatione, admissione seu publicatione praesentium aliquid vel minimum detur, aut sponte oblatum recipiatur, praesentes nullae sint. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XIII Novembris MDCCCXXVII Pontificatus Nostri Anno Quinto</p> <p>Gratis pro Deo etiam Scripta Pro Domino Cardinali Albano F. Capacini Substitutus</p>	<p>[I] Papież Leon XII³⁹ Wszystkim wiernym, którzy będą czytać niniejszy list pozdrowienie i błogosławieństwo apostolskie. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz dzięki skarbowi niebieskim Kościoła, powodowani miłością, udzielamy miłosiernie w Panu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wyświadczywszy się przyjmą komunię św., i którzy nawiedzą pobożnie kościół parafialny pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w wiosce Żurawica, diecezja przemyska, w święta św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, pierwsza niedziela października, oraz św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy każdego roku w czasie od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca tych dni, i pomodlą się tam do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła Świętego w jeden z wymienionych dni. Odpust ten obowiązuje jedynie na okres dziesięciu lat. Postanawiamy również, że jeśli zostałby udzielony wiernym jakiś inny odpust związany z nawiedzeniem tego kościoła w inny dzień roku na stałe lub podczas obowiązywania niniejszego odpustu, albo jeśli za uzyskanie, pokazanie, dopuszczenie do tego odpustu lub za upublicznienie niniejszego listu najmniejsza suma byłaby dana lub przyjęta suma nawet dobrowolnie, to niniejsze pismo traci ważność. Dane w Rzymie u św. Piotra spod pierścienia Rybaka w dzień 13 listopada 1827, w piątym roku naszego pontyfikatu.</p> <p>Za darmo napisany dla Boga W imieniu Kardynała Albani⁴⁰ F. Capacini Substitutus</p>
---	---

39. Leon XII – Annibale Sermattei della Genga (1760–1829) papież w latach 1823–1829

40. Giuseppe kardynał Albani (1750–1834)

<p>[II] No 212 Vidit ad praescriptum Supremae [...] Cancellariae Status et Aulae de die 27 februarii a[nno] c[urrente]. Romae die 21 Decembris 1827 Infrascriptus IAR Ap[ostolic]ae Majestatis Legationis a Consiliis et Agens Gennotte</p> <p>Dwie linijki tekstu po niemiecku Per Sac[ram] caes[aream] reg[iam] Maiestatem</p> <p>Indulgentias plenarias ab Apostolica sede per Nos impetratas, <i>dioecesi [wyraz niepewny]</i> Sua comunicamus, quibus ut ad Dei gloriam et animarum salutem uti fruique valeas, in Domino precamur et benedictionem pastorem impertimus. Dabamus Premisiliae die 8 Augusti 1828 Joannes Episcopus Wojtarowicz Cancellarius</p>	<p>[II] Numer 212 Zgodne z zaleceniem Najwyższej Kancelarii Stanu i Dworu z dnia 27 lutego bieżącego roku. W Rzymie, 21 grudnia 1827 Podpisany konsul Cesarskiego i Królewskiego Apostolskiego Majestatu Gennotte⁴¹</p> <p>Dwie linijki tekstu po niemiecku W imieniu Cesarskiego i Królewskiego Majestatu Wiedeń, 26 czerwca 1828</p> <p>Odpusty zupełne uzyskane przez nas u Stolicy Apostolskiej, niniejszym oznajmiamy swojej diecezji, aby mogły przyczynić się do chwały bożej i zbawienia dusz, zanosimy do Boga nasze modlitwy i udzielamy pasterskiego błogosławieństwa. Dane w Przemysłu, 8 sierpnia 1828 roku Jan Antoni de Potoczki⁴², biskup przemyski Wojtarowicz⁴³, kanclerz</p>
<p>[I] Pius P.P IX Ad Perpetuam Rei Memoriam. Ad augendam fidelium religionem animarumque salutem caelestibus Ecclesiae thesauris pia charitate intenti omnibus et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus, et confessis ac S. Communione refectis, qui Ecclesiam Parochialem pagi vulgo Zurawica nuncupati Dioecesis Premisliensis sub invocatione S. Matthaei Apostoli et Evangelistae die festo Sancti titularis, nec non in festo S. Catharinae Virginis et Martyris a primis vesperis usque ad occasum solis dierum hujusmodi singulis annis devote visitaverint, ibique pro Christianorum principum concordia,</p>	<p>[I] Papież Pius IX⁴⁴ Na wiecznej rzeczy pamiątkę. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz dzięki niebieskim skarbowi kościoła, powodowani miłością udzielamy miłosiernie w Panu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując wyśpiewadają się i przyjmą komunię świętą, a którzy nawiedzą pobożnie kościół parafialny w wiosce zwanej Żurawica w diecezji przemyskiej pod wezwaniem św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w dzień świętego patrona, jak też w dzień św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy od pierwszych</p>

41. Wilhelm Ferdinand Gennotte von Meckenfeld – konsul w przedstawicielstwie austriackim przy Stolicy Apostolskiej

42. Jan Antoni de Potoczki (1759–1832) – biskup przemyski w latach 1825–1832

43. Józef Grzegorz Wojtarowicz (1791–1875) – późniejszy biskup tarnowski 1840–1850.

44. Pius IX – Giovanni Maria Mastai Ferretti (1792–1878) papież w latach 1846–1878, beatyfikowany przez Jana Pawła II

<p>haeresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praedictorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XIX Augusti MDCCCLI Pontificatus Nostri Anno Sexto. [pieczęć papieska] A. Card. Lambruchini</p>	<p>nieszporów aż do zachodu słońca tych dni w każdego roku i tam w jeden z wymienionych dni pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji i wywyższenie Kościoła świętego. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwne. Ważne na czasy obecne i przyszłe. Dane w Rzymie u św. Piotra spod pierścienia rybaka dnia 19 sierpnia 1851, w szóstym roku naszego pontyfikatu. Alojzy kardynał Lambruschini⁴⁵</p>
<p>[II] Romae, die 12 Junii 1852 [podpis nieczytelny] Agens apud S. Sedem pro negotiis ecclesiasticis Austriaci Imperii Pieczęć</p>	<p>[II] W Rzymie, dnia 12 czerwca 1852 r. [podpis nieczytelny] Przedstawiciel do spraw kościelnych Cesarstwa Austriackiego przy Stolicy Apostolskiej [Pieczęć]</p>
<p>N = 1340 Visum atque authenticum recognitum Breve indulgentiarum pleniarum Ecclesiae parochialis in Żurawica, cum pastoralis benedictione transmittimus Premislae, die 19 Augusti 1852 Franciscus Xaverius Episcopus Olbrotowski, Cancell[arius]</p>	<p>Numer 1340 Przekazujemy z pasterskim błogosławieństwem pismo dotyczące odpustów zupełnych dla kościoła w Żurawicy potwierdzając jego autentyczność. W Przemyślu, 19 sierpnia 1852 r. Franciszek Ksawery Wierchlejski⁴⁶, biskup przemyski Olbrotowski, kanclerz</p>
<p>Expensae ex gratia Scud. Duo Agentia Scud: Unum</p>	<p>Koszt: za darmo Skudów: dwa Wykonanie Skudów: jeden</p>
<p>[I] Leo PP XIII Ad perpetuam rei memoriam Quum, sicut accepimus in pago Żurawica appellato dioecesis Premisliensis Latinorum pietate ac liberalitate fidelium nova Ecclesia Parochialis excitata nuper sit, nos etiam coelestibus</p>	<p>[I] Papież Leon XIII⁴⁷ Na wiecznej rzeczy pamiątkę. Skoro dowiedzieliśmy się, że w wiosce zwanej Żurawica, w diecezji przemyskiej łańcińskiej, dzięki pobożności i hojności wiernych, został zbudowany niedawno nowy kościół parafialny,</p>

45. Luigi kardynał Lambruschini (1776–1854)

46. Franciszek Ksawery Wierchlejski (1803–1884), biskup przemyski w latach 1846–1860.

47. Leon XIII – Gioacchino Vincenzo Raphaelo Luigi Pecci (1810–1903), papież w latach 1878–1903.

<p>Ecclesiae thesauris, ut fausta ducat initia, ditare volentes, et ad augendam fidelium religionem animarumque salutem pia charitate intenti, omnibus et singulis utriusque sexus Christifidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communione refectis, qui praefatam Ecclesiam diebus festis Sancti Josephi B. M. V. Sponsi et Sancti Matthaei Apostoli et Ev. a primis vespers usque ad occasum solis dierum huiusmodi, nec non festivitate Immaculatae Conceptionis B. M. V. vel uno ex septem diebus continuis immediate sequentibus cuiusque arbitrio sibi eligendo singulis annis devote visitaverint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, peccatorum conversione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praefatorum id egerint, plenarium omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quae Deo in charitate coniunctae ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die XXVIII Ianuarii MDCCCLXXX Pontificatus Nostri Anno Duodecimo.</p> <p>[pieczęć] M. Card. Ledóchowski</p> <p>No 58 Authenticum recognovimus et publicari permittimus Ab Ordinariatu Episcopali Praemissae die 7. Februarii 1890 Lucas Episcopus</p>	<p>my także skarbami niebieskimi kościoła chcemy go obdarzyć, aby miał szczęśliwe początki. Dla zwiększenia pobożności wiernych i zbawienia dusz, powodowani nabożną miłością, wszystkim wiernym obojga płci, którzy szczerze pokutując, wypowiadają się i przystąpią do komunii świętej, i którzy pobożnie nawiedzą wymieniony kościół w święta św. Józefa Oblubieńca NMP i św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty od pierwszych niesporów aż do zachodu słońca, jak też w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP lub w jeden dowolnie wybrany dzień z siedmiu bezpośrednio następujących, i tam, w jeden z wymienionych dni, pomodlą się do Boga o zgodę między władcami chrześcijańskimi, usunięcie herezji, nawrócenie grzeszników i wywyższenie Kościoła Świętego udzielamy miłosiernie w Bogu odpustu zupełnego i odpuszczenia wszystkich grzechów. Odpust ten może być także dowolnie ofiarowany za dusze wiernych, którzy odeszli z tego świata i są u Pana. Bez względu na jakiegokolwiek inne postanowienia przeciwne. Ważne na czasy obecne i przyszłe. Dane w Rzymie u św. Piotra spod pierścienia Rybaka dnia 28 stycznia 1890, w dwunastym roku naszego pontyfikatu.</p> <p>[Pieczęć] M. kardynał Ledóchowski⁴⁸</p> <p>Numer 58 Uznajemy za autentyczne i pozwalamy upubliczniać Z ordynariatu biskupiego w Przemyślu dnia 7 lutego 1890 r. Łukasz Solecki⁴⁹, biskup przemyski</p>
--	---

4849

48. Mieczysław kardynał Ledóchowski (1822–1902)

49. Łukasz Solecki (1827–1900) – biskup przemyski w latach 1881–1900.

[II]	[II]
Expensae	Wydatki
Libellae: Novemdecim	Lirów: Dziewiętnaście
Agentia	Wykonanie
Libellae: Septem	Lirów: Siedem

THE CHURCH IN ŻURAWICA, ITS DEDICATION, THE TITLE AND THE ASSOCIATED INDULGENCE

Summary

The first part of the article concerns the topic of the title of the church from the ancient times of christianity to the Code of Canon Law promulgated by Pope John Paul II. The second part of the article presents legal aspects of dedication of the church and shows that not every church was allowed to be dedicated. In that case such church should be blessed before it had been allocated to the cult. The third part of this article deals with legal norms concerned with celebration of the title of the church usually called parish indulgence. Subsequently, the article presents titles of churches of Żurawica in the historical order. The three first of them were the parishes of St. Catherine from Alexandria, The Virgin and Martyr and St. Matthew the Apostle. On the other hand, the present church has been dedicated to Immaculate Conception of The Most Holy Virgin Mary. The issue of churches in Żurawica being dedicated is discussed in the final part of the article. The three first were not solemnly dedicated. Only the fourth one was dedicated in 1905. The last chapter discusses the indulgence's diplomas given by the Holy See to churches of Żurawica and presents possibilities of gaining the complete indulgence by visiting the church in the given location.

Słowa kluczowe: tytuł kościoła, poświęcenie kościoła, pobłogosławienie kościoła, odpust parafialny

Key words: title of the church, dedication of the church, blessing of the church, parish indulgence

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne:

Archiwum parafialne w Żurawicy:

Leon XII, Dyplom odpustowy.

Leon XIII, Dyplom odpustowy.

Pius IX, Dyplom odpustowy.

Źródła drukowane:

Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum 1984.

Katechizm Kościoła Katolickiego, Pallottinum 1994.

Paweł VI, Konstytucja Apostolska *Indulgentiarum doctrina*, w: *Posoborowe prawodawstwo kościelne (za okres: styczeń 1963 – czerwiec 1967 r.)*, Warszawa 1969, z. 2, s. 3–41.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1855 (bmw).

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1859, Przemyśl 1859.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1860, Jasło 1860.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1862, Jasło 1861.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1866, Jasło 1865.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1891, Przemyśl 1890.

Schematismus universi venerabilis cleri et regularis dioecesis rit. lat. premislensis pro anno Domini 1906, Przemyśl 1905.

Status Ecclesia Parochialis Zoravicensis in anno Domini prasenti 1662, *Dzieje Żurawicy – Studia i materiały*, t. 2, Żurawica 2013.

Wizytacja biskupa Sierakowskiego parafii Żurawica z roku 1744, *Dzieje Żurawicy – Studia i materiały*, t. 3, Żurawica 2014.

Wizytacja dekanatu przemyskiego zamiejskiego dokonana przez ks. Biskupa Józefa Sebastiana Pelczara, „Kronika Diecezji Przemyskiej”, 5 (1905), z. 7–8, s. 254–255.

Zbiór dokumentów małopolskich, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, cz. V, Wrocław 1970. .

Opracowania:

Bakalarz J., *Miejsca i czasy święte*, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. 3, ks. III: *Nauczycielskie zadanie Kościoła*, ks. IV: *Uświęcające zadanie Kościoła*, Lublin 1986, s. 375–429.

Bączkiewicz F., *Prawo Kanoniczne*, t. 2, Opole 1958.

Ceremoniarz liturgicznej posługi biskupów, Katowice 2013.

Gręźlikowski J., *Co oznacza tytuł kościoła?*, „Niedziela”, Edycja Włocławska, nr 39/2002.

Kobus Z., *Ekonomia Bożego działania*, „Niedziela”, Edycja Zielonogórsko-Gorzowska, nr 44/2003.

Kodeks Prawa Kanonicznego, Komentarz, red. P. Majer, Kraków 2011.

Malecha P., *Tytuł kościoła w świetle norm prawa kanonicznego* [<http://prawo-kanoniczne.pwa.edu.pl/?page=publikacja&id=1351>]

Pastuszko M., *Sakrament pokuty i pojednania*, Kielce 1999.

Saj M., *Poświęcenie i błogosławienie miejsc świętych*, „Prawo Kanoniczne” 55 (2013), nr 2, s. 91.